

Luovuuden johtaminen - kuin tulta käskisi?

Luovuuden ylitsepursuavuus herättää ihailua, kunnioitusta, pelkoa ja kateuttakin. Luovuuden luonnonvoimaisuutta pidetään vaikeana hallita, saati johtaa niin, että aidosta luovuudesta voisi syntyä vakavasti otettavaa liiketoimintaa. Totta vai tarua?

Elokuvaohjaaja Klaus Härön tarina Postia pappi Jaakobille -elokuvan syntyvaiheista nostaa mieleen kuvan Rembrandtin kuuluisasta taulusta Tohtori Tulpin anatomian luento. Niin intensiivisesti ja yksityiskohtaisesti Härö avasi luovuuden anatomiaa Joensuun Pieniä Ihmeitä -seminaarissa.

Klaus Häröstä tuli sydänjuuriaan myöten elokuvaihminen varhaisteinivuosinaan. Jos hän itse olisi saanut päättää, ensimmäinen pitkä elokuva olisi valmistunut jo 12-vuotiaana. Sitä piti kuitenkin odottaa 18 pitkä vuotta. Nyt takana on aika tarkkaan kymmenen vuotta elokuvantäyteistä elämää, tärkeinä virstanpylväinä Näkymätön Elina (2003) ja Postia pappi Jaakobille (2009).

Nuoren Härön veto klassikkoelokuvaan oli suuri,

mutta kaveriporukan voima suurempi; pakollisten supermänien ja tähtiensotien lomassa kypsyi kuitenkin ymmärrys elokuvan todellisesta arvosta, johon fellinit ja hitchcockit olivat osuneet: ”Kun katsoin elokuvia enemmän, syntyi tunne, että elokuvalla voidaan paitsi viihdyttää, myös kertoa jotain enemmän ihmisen elämästä. Ja siellä oli jo ajatus siitä, että tarina, kun se on paikallinen, se voi olla samalla hyvin yleisinhimillinen ja kaikkia koskettava.”

”Työtä tehdessä mielessä pitää olla vain yksi asia: valmis työ. Se auttaa keskittymään olennaiseen ja pitämään tekemisen tason korkeana”, elokuvaohjaaja Klaus Härö vakuuttaa Pienten Ihmeiden kuulijoille.

Härö viitto joensuulaisen elokuvateatteri Tapi-
on perimmäisiin penkkeihin, viimeiselle riville, jon-
ka reunassa hän usein varmasti salin nuorimpana
katsojana uppoutui kulloiseenkin elokuvaan. Tällä
kertaa hän upottaa salillisen luovan alan toimijoita
omaan pieneen ihmeeseensä – hän uittaa kuuli-
jansa Postia pappi Jaakobille -elokuvan hartaaseen
tunnelmaan, joka on vastoin kaikkia vallitsevia
suuntauksia. Elokuva on kuitenkin ehtinyt osoittaa
elävänsä omaa elämäänsä, joka puolestaan on ol-
lut vastoin kaikkia ohjaajansa aivoituksia.

”Siitä kokemuksesta käsin, että halusin aina olla
se, joka halusi nähdä elokuvia, joita kukaan muu
ei halunnut nähdä, tuli sellainen ajatus – ja sitä on
vielä palanen jäljellä tekemisessäni – että jos joku
päivä pääsen tekemään elokuvia, ehkä niitä ei ku-
kaan halua nähdä.”

.....

**”Tietoisena tavoitteena ei ole
koskaan ollut Suomen rajojen
ulkopuolelle pääsy, mutta
elokuvat ovat päättäneet toisin.”**

Henkilökohtaisuuden voima panee Härön tart-
tumaan tarinaan. Se saa ohjaajan vaatimaan tekstiä
omakseen; elokuvaksi käsiteltäväksi, avattavaksi,
kerrottavaksi: ”...elokuva tai kirjallisuus tai maala-
ustaide tai valokuvaus, mikä tahansa taidelaji, jos
se lähtee siitä, että minusta tuntuu, että tiedän,
mistä tässä on kyse, niin uskon, että silloin on myös
mahdollisuus päästä hieman pidemmälle...”

.....

**”Elokuva voi paitsi viihdyttää,
myös kertoa jotain enemmän
elämästä. Paikallinen tarina voi
olla hyvin yleisinhimillinen ja
kaikkia koskettava.”**

Härön tietoisena tavoitteena ei ole koskaan ollut
Suomen rajojen ulkopuolelle pääsy, mutta elokuvat
ovat päättäneet toisin. Postia pappi Jaakobille on
paitsi voittanut parhaan elokuvan Jussin myös ol-
lut Suomen Oscar-ehdokas, päässyt levitykseen
lukuisiin maihin, viimeksi Espanjaan ja Japaniin...
Kaikki on kuitenkin itse elokuvan tekemisen jälkeen
tapahtunutta, muiden tekemän myyntityön tulosta.
”Minun tehtäväni on laittaa työhöni kaikki niin kuin
minä ymmärrän ja näen. Postia pappi Jaakobille on
esimerkki vaatimattomista lähtökohdista lähtemi-
sestä.”

Koko elokuvaa kantaa sanomisen pakosta kum-
puava toiminta. Kaiken järjen mukaan käsikirjoi-
tuksen ei edes olisi pitänyt päätyä Härön pöydälle,
mutta siinä se vain tuijotti häntä päivänä, jolloin
ohjaaja tuskaili kotonaan paitsi flunssaansa myös
isoa ruotsalaista projektia, joka ei tuntunut taipu-
van mieleiseksi. Postipinon päällä ilman minkään-
laista saatekirjelmää lojuva käsikirjoitus ärsytti.
Härö ei missään nimessä aikonut lukea sitä. ”Paitsi
että luin jo!”

Sivulla 10 Härö vaikuttui. Sivulla 20 hän alkoi
mieltä rooleihin Kaarina Hazardia ja Heikki Nousi-
aista. Ja pian hän leikitteli ”mitä jos” –ajatuksella...

Tekstin kirjoittajaksi paljastui Jaana Makkonen,
joka oli kirjoittanut tarinan taideakatemian opin-
näytteenään kirjoittamisen pakosta. Ja koska Härö
tunnistaa sisällön, josta voi sanoa ”minä tiedän,
mistä tässä on kysymys”, ja tarinan elokuvallisuus-
den; sen, että tarina huutaa tulla kerrotuksi nimen-
omaan elokuvana, innostus ajoi hänet työhön.
”Näin aika pian mielessäni, miltä valmis työ näyt-
tää. Syntyi vahva suhde sisältöön.”

Klaus Härö käänsi siis selkänsä kansainväliselle
suurhankkeelle ja keskittyi tv-elokuvaksi aiottuun
Postia pappi Jaakobille -käsikirjoitukseen. Rahoitus
järjestyi suhteellisen nopeasti, ehkä siksi, että pro-
jekti maksoi kolmanneksen siitä, mitä suomalainen
pitkä elokuva yleensä maksaa. Pienuus jätti ohjaa-
jan kädet normaalia vapaammiksi.

”Tämän työn kanssa oli heti sellainen tunne, että
se saattaisi onnistua. Oli tunne, että pallo oli mi-
nulla. Olin provosoitunut, vähän ehkä vihainenkin
sille toiselle projektille, joka ei tahtonut käynnistyä.”

Ajattelin, ehkä vähän jopa uhmaten kohtaloa, että tässä on varmasti sellainen elokuva, jota ei katso kukaan. Ja kun tuli tunne, että en välitä, vaikka kyseessä olisi viimeinen elokuva, jonka teen. Tämän minä haluan tehdä. – Ja sanoisin, että ajatus viimeisestä työstä on aika hyvä testi; välitänkö ja uskonko tekemiseeni tarpeeksi.”

.....

”Luova työ vaatii onnistuakseen ja eloon syttyäkseen tarpeeksi henkilökohtaisuutta mutta myös ammattimaisen toteuttamisen.”

Antautumista seuraa valmistautuminen. Perusteellinen valmistautuminen edessä olevaan on vastuun ottamista. Härö työstää käsikirjoitusta niin pitkälle kuin vain suinkin. ”On minun asiani valmistautua niin, että kun sotahuuto käy, en lähde nollasta, vaan olen jo päässyt johonkin pisteeseen. Oma taiteellista suunnittelutyötäni voin aina tehdä, jotta ei lähdön hetkellä olisi ihan housut kintuissa. Valmistautumisen jälkeen koetan itse näyttellä mahdollisimman huoletona, heitän muistiinpanoni autoon ja koetan hengittää... jos menen ihan lukkoon kuvaustilanteessa, eikä kenelläkään ole ehdotuksia, voin aina mennä sinne autoon ja lukea, mitä olin suunnitellut... Jos siis lasit on mukana.”

Haastaminen on työn kannalta oleellista. Sisältö on elänyt ohjaajan mielessä jo pitkään, ennen kuin muu tuotantoryhmä pääsee työhön käsiksi. Härö on oppinut, että leikkaajan on saatava muodostaa oma suhteensa elokuvaan, jotta elokuvan luonne tulee kaikkine vivahteineen näkyväksi. Pitkään asiaa omassa mielessään muhittanut tarvitsee ulkopuolista näkemystä. ”Jos olen päällepäsmärinä heti, sitä suhdetta ei synny. Tapanani onkin siksi antaa leikkaajan tehdä ensimmäinen versio yksin.”

Jo valmistusvaiheessa Postia pappi Jaakobille näytti saavan ulottuvuuksia, joita Klaus Härö ei itse edes miettinyt. Hänen mielessään oli vain yksi ainoa asia; valmis työ. Ja niin Härön mukaan pitää olla kaikessa tekemisessä. Se auttaa keskittymään siihen, mikä työhön kuuluu. Se auttaa pitämään tekemisen tason korkeana.

Häröä tulkiten taiteellinen kuin myös mikä tahansa luova työ vaatii onnistuakseen ja eloon syttyäkseen paitsi tarpeeksi henkilökohtaisuutta myös ammattimaisen toteuttamisen. Miten nämä kaksi toteutuvat, ”siinä meille hyvä mitta”, kuten Härö sanoo luovuuden johtamisesta ja työn onnistumisesta.

Luovien alojen ja kulttuurin toimijoiden tapaaminen Joensuu 9.-10.2.2011

Pieniä Ihmeitä 2011 -tapahtuman järjestäjät

Luova Suomi (www.luovasuomi.fi)

Maaseutuverkostoyksikkö (www.maaseutu.fi)

Kulttuuriteemaryhmä (www.maaseutupolitiikka.fi/kulttuuri)

Creative Managers -hanke, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu (<http://cm.pkamk.fi/>)

KOKO Luovien alojen verkosto (www.luovatalueet.fi)